

NMgr. Učitelství výtvarné výchovy pro základní školy – maior, minor

15 otázek - Student na základě připraveného portfolia obhájí vlastní pojetí otázky.

Umělecko-pedagogická tvorba v kontextu umění, kultury a společnosti

1. Plošná tvorba na ZŠ

Kresba abstraktní a předmětná. Studijní a stylizovaná. Kompoziční a výrazové principy s užitím pro plošné výtvarné vyjádření. Kompoziční a výrazové principy s užitím pro kresbu a malbu.

2. Realizace uměleckého záměru na ZŠ

Kompoziční a výrazové principy s užitím pro malbu. Tvůrčí gesto a přesah v plošných výtvarných technikách. Realizace tvůrčího záměru. Práce v cyklech a technologické experimenty.

3. Fotografie a animovaná tvorba na ZŠ

Fotografie a animace - významní tvůrci v ČR a ve světě, žánrová tvorba ve fotografii, technologie fotografování, postprodukce fotografií a fotomontáž, druhy a principy animace, počítačové 3D modelování, software pro animaci, fotografie a animace ve škole.

4. Multimédia, internet a interaktivní média na ZŠ

Multimédia, software, interaktivní média, role internetu, webdesign, intermedia, hypermedia, multimedia, mixed media a transmedia, net art a internetové umění ve virtuálním a fyzickém prostoru.

5. Experiment a hra v kontextu současného umění a výtvarné výchovy na ZŠ

Příčiny a následky proměn výtvarných technik v umění 20. a 21. století; experimentální přístupy v současném umění; princip náhody ve výtvarném umění, prvky hry v umění a jejich potenciál pro výtvarnou výchovu, explorační výtvarné činnosti a jejich úloha v pedagogické praxi

6. Užitá grafika a ilustrace pro vzdělávání na ZŠ

Písmo, typy písma, písmo v knize, reklamě a propagaci, dynamická a statická kompozice, barva v grafickém designu, hierarchie textu, obrazu, akcentovaná informace. Merkantilní tiskoviny. Osobnosti O. Hlavsa, J. Solpera, Z. Ziegler. Možnosti klasické a digitální ilustrace. Od A. Kašpara po P. Nikla - významní čeští ilustrátoři.

7. Prostorová tvorba pro vzdělávání na ZŠ

Práce s reálným prostorem, modelování, tvarování, sochařské postupy jako způsob pozorování reálného světa a možnost realizace představy. Práce s materiálem, objektem, prostorem. Proměny sochařských přístupů v průběhu dějin umění (zobrazení prostoru, figury, pohybu). Akční a environmentální tvorba ve veřejném prostoru. Land art, umění instalace. Žákovská prostorová tvorba.

8. Tvořivost, koncept a improvizace ve výuce na ZŠ

Co je to tvořivost? Možnosti rozvoje tvořivosti ve výtvarné výchově. Proměny tradičních technik, jejich příčiny. Originalita, autorství a autenticita uměleckého i pedagogického díla. Náhoda jako tvůrčí princip. Experimentální techniky, hra a improvizace ve výuce. Koncept a autorský záměr v umění i výtvarné výchově.

9. Užití umění, textilní tvorba a design ve výtvarné výchově na ZŠ

Tvarové řešení v závislosti na nových materiálech a vývoji technologií od počátku 20. stol. po současnost v českých zemích. (Wagnerova škola, Artěl, kubismus, art deco, funkcionalismus, meziválečný průmyslový design, organický design. Proměna tvarosloví a nástup nových materiálů v 50. a 60. letech, podoby bruselského stylu, Makovského škola, Zdeněk Kovář, produkce firem ŠKODA, ETA, TESLA, období normalizace, alternativa M. Knížáka, postmoderna, design konce tisíciletí.). Úloha designéra ve společnosti, nová média. Zásadní výstavy a prezentace. Založení ateliéru Textilní tvorby na VŠUP, osobnost Antonína Kybala. Tapisérie a umělecká tvorba, bytový textil a móda. Uplatnění v pedagogické praxi.

10. Přístupy ke kreativitě a konceptu ve výtvarném umění a ve výtvarné výchově na ZŠ

Otázky originality, autorství a autenticity uměleckého i pedagogického díla; vybrané teoretické přístupy k problematice tvořivosti; koncept a autorský záměr ve výtvarném umění; vztah formy a obsahu v uměleckém i pedagogickém díle; osobnostní přístupy ve výtvarné výchově a pedagogický konstruktivismus

11. Konceptuální přístupy ve výtvarném umění a edukaci na ZŠ

Koncept jako autorský záměr v umění i ve výtvarné výchově; koncept ve výtvarném umění; představitelé konceptuálního umění 20. a 21. století; vztah formy a obsahu v uměleckém i pedagogickém díle; osobnostní přístupy ve výtvarné výchově a pedagogický konstruktivismus

12. Výrazové možnosti současného volného umění v ploše, prostoru a čase na ZŠ

Proměny výrazových prostředků od moderny po současnost, jejich příčiny a následky; tendence a hranice současného výtvarného umění; významní autoři uměleckých děl současnosti.

13. Mediální pedagogika a výchova pro vizuální gramotnost na ZŠ

Vizuální a audiovizuální gramotnost, masmédiá a vizuální rétorika, sémiotický (Barthes) a multimodální koncept analýzy mediálních sdělení, web 2.0 a sociální sítě mediální výchova v ČR a ve světě, ochrana psychologického a mravního vývoje dětí a mladistvých.

14. Filmová a audiovizuální výchova na ZŠ

Významní tvůrci a filmová díla v ČR a ve světě, druhy videotvorby, videoart a experimentální film, hybridní film a filmové efekty (SFX, VFX, nové tvůrčí profese), technologie tvorby - formy previzualizace a zásady natáčení videodokumentu, postprodukce, praxe filmové a audiovizuální výchovy, video ve škole.

15. Základní výtvarné techniky a jejich výrazové prostředky na ZŠ

Dělení kreslicích prostředků podle šířky stopy, tekuté kreslicí prostředky, lavírovaná kresba, kresba perem a štětcem. Netradiční techniky - frotáž, monotyp, rytí do nitrolaku, atd. Vynikající kreslíři. Barva v historickém vývoji od středověku po moderní dějiny. Tradiční malířské techniky – pastel, akvarel, tempera, kvaš. Olejomalba, malba „alla prima“ a vrstvená malba. Enkaustika, freska, secco, sgrafito. Moderní malířské techniky. Tisk z hloubky, tisk z výšky a tisk z plochy. Malířské prvky v grafických technikách.

Historie a teorie umění a vizuální kultury

Každý účastník SZZ si v přípravě na ní vypracuje ke každému okruhu obrazovou prezentaci na základě vlastního pojetí okruhu. Obrazový materiál v rozsahu 20 ti reprodukcí využije k věcnému vysvětlení jeho pochopení problematiky okruhu.

1. Jak bylo a je pojmáno umění?

Pojetí umění. Pojetí umění do renesance. Výtvarný výraz v "estetickém" a v "mimetickém" pojetí umění. „Co, nebo „kdy“ je umění? Umění jako světatvorba. Umění jako laboratoř produkující nové znaky a symboly. Proměny pojetí umění ve společnosti a jejich dopad do vzdělávání.

2. K čemu nám jsou dějiny umění?

Dějiny umění. Pojetí dějin umění. Situace dějin umění podle L. Kesnera. Konec umění: prezentace názorů na tzv. "konec umění" s oporou v textech A. C. Dantoa a H. Beltinga. Dějiny umění ve vzdělávacích souvislostech. Dějiny umění v kurikulárních dokumentech vzdělávání.

3. Teoretické přístupy k umění

Vztahy teorie a dějin umění. Teorie umění podle Chalumeaua: fenomenologie umění, psychologie umění, sociologie umění, formalismus, strukturální analýza. Vizuální teorie a jejich místo v umění a ve výchově. Zobrazení a realita. Karteziánský divák. Postmoderní divák. Pojetí umění a vizuální studia.

4. Jak umění funguje

Funkce umění. Polyfunkčnost umění. Funkce uměleckých aktivit v předmětech kreslení a výtvarná výchova. Psychologické a sociální funkce umění. Funkční pohled na současné umění a výchovu. Poznávací funkce umění a výtvarná edukace: světatvorba a fikční světy v umění a ve výchově.

5. Znaky a symboly v umění a ve vzdělávání

Sémiotika, sémiologie, znak, ikon, index, symbol. Erwin Panofsky a ikonologie. Sémiotici umění (Eco ad.) Sémiotické přístupy v teorii umění a výtvarné edukace. Teorie symbolu a jejich dopad do výkladu umění. Sémiotické přístupy v praxi výtvarné edukace.

6. Jaké místo v kultuře zaujímá umění

Teorie kultury. Místo výtvarných uměleckých aktivit v naší kultuře. Pojetí umění v mimoevropských kulturách. Kulturní podmíněnost umění a výtvarné edukace. Specifické aspekty uměleckého vzdělávání v jiných kulturních kontextech.

7. Hranice umění

Existují hranice mezi vědou a uměním? Věda, výzkum (kvalitativní, kvantitativní), poznání (vědecké, každodenní), fakt, hypotéza, dedukce, indukce, abdukce, koherence, konsenzus, instrumentální užitečnost. Cíle vědy a umění v přístupu k realitě a k životu člověka. Vědecké a umělecké poznání. Multidisciplinarita v umění a ve výchově. Hranice oborových kompetencí ve vzdělávání.

8. Umění ve vzdělávacích kontextech

Vymezení pozice výtvarných uměleckých aktivit (tvorba a vnímání) v současném všeobecném vzdělávání a v oblastech mimo toto vzdělávání. Netradiční metody a formy v přístupech k umění ve výchově. Problematika výtvarných činností (obsah a metody) ve výtvarných kurzech, kroužcích, workshopech a dalších formách mimoškolních aktivit pro zájemce všech věkových kategorií.

9. Umění a vizualita

Vizualita v minulosti a v současnosti. Teorie vizuální kultury a jejich možnosti v interpretaci vizuality. Vizuální studia a vizualita. Umění jako zdroj proměn vizuality. Tradiční umění a vizualita. Umělecké styly modernismu a vizualita. Postmodernismus a vizualita. Současná umění a vizualita.

10. Umění a komunikace

Teorie komunikace a vizuální komunikace. Tradiční, moderní a postmoderní umění a vizuální komunikace. Tendence v uplatňování uměleckých stylů v současné vizuální komunikaci. Umění a formy vizuální komunikace 20. a 21. století – graffiti, street art, internet ad. Vizuální komunikace mladé, střední a starší generace.

11. Design a životní prostředí

Životní prostředí jako svět předmětů. Umělecké řemeslo, umělecký průmysl, užité umění, průmyslový design. Současný design a jeho obory. Bauhaus a současné školy designu. Návrhářství v designu. Ergometrie a ergonomie v designu. Výchova k designu ve všeobecném vzdělávání.

12. Umění z hlediska psychologie

Vizuální vnímání a jeho psychologická podstata. Psychologické interpretace umění a jejich uplatňování ve výtvarné edukaci. Využívání psychologických účinků uměleckých produktů v psychoterapii. Terapeutické funkce uměleckých aktivit a jejich místo v umění a ve vzdělávání.

13. Moc obrazu

Masová vizuální komunikace. Obraz v masové komunikaci. Reklama – její teorie a vizuální strategie. Grafický design a jeho možnosti v reklamě s ohledem na ovlivňování konzumenta. Obraz v politickém prostředí. Pravdivost tradičního a elektronického obrazu.

14. Výrazové prostředky architektury

Prostředky tradiční architektury. Prostor, materiál a konstrukce v architektuře. Architektura a urbanismus. Rysy moderní a postmoderní architektury. Tradiční a netradiční architektonické konstrukce. Navrhování architektury. Výchova k architektuře ve všeobecném vzdělávání.

15. Architektura a životní prostředí

Architektura jako činitel proměny krajiny. Kulturní podmíněnost architektury. Architektura velkých aglomerací. Boj o místo na slunci a výškové stavby. Stavba jako symbol. Společnost a architektonické doklady minulosti. Architektura v kurikulárním obsahu výtvarné edukace.

Didaktika a empirický výzkum ve výtvarné výchově

1. Metodika výuky a realizace kurikula na ZŠ

Výuka, vyučovací proces a učební prostředí ve výtvarné výchově. Obsah vyučování a učení, kurikulum a jeho vztah k metodám výuky. Metodologie, metodika a metoda ve výtvarné výchově. Realizované, skryté, formální kurikulum ve výtvarné výchově. Kurikulární dokumenty u nás i v zahraničí. Problematika výtvarné tvorby ve smyslu naplňování kurikula. Kurikulární výzkum ve výtvarné výchově.

2. Učební výtvarná úloha na ZŠ

Interakce mezi učitelem, žáky a obsahem na podkladě učebních úloh ve výtvarné výchově. Situace výuky a zkušenost. Transformace obsahu a realizace kurikula ve výuce. Učební úloha jako základ sémantizace a konceptualizace vzdělávacího obsahu ve výtvarné výchově. Intersubjektivní, subjektivní a objektivní stránka obsahové transformace v učebních úlohách. Konceptová analýza tvořivých úloh a její vztah ke kurikulárním dokumentům. Problematika hodnocení ve výtvarné výchově. Reflexe, analýza, zlepšování kvality výuky.

3. Galerijní a muzejní pedagogika na ZŠ

Galerijní a muzejní pedagogika – historie, východiska, typologie v mezinárodním kontextu. Škola brněnská, pražská, olomoucká. Metodika galerijních animací. Galerijní animace z pohledu pedagogického konstruktivismu a zážitkové pedagogiky. Interpretace uměleckého díla konceptualizace obsahů, denotace, exemplifikace, exprese a imprese). Vazba na RVP (vymezení obsahů a cílů, průřezová témata). Příprava, realizace a dokumentace galerijní animace. Hodnocení galerijní animace, reflexe, alterace.

4. Současný výtvarně-pedagogický diskurz na ZŠ

Východiska současné výtvarné pedagogiky: umělecká a výtvarná tvorba; vědy o umění (dějiny umění, estetika, sociologie umění, psychologie a filozofie umění či sémiotika) a vizuální studia; didaktika výtvarné výchovy a oborového pedagogického výzkumu, včetně mediálního vzdělávání. Mezinárodní kurikulární diskurz ve výtvarné výchově. Cíle výtvarné výchovy v průběhu její historie a vývoje do současné doby.

5. Historie výtvarné výchovy a její koncepce na ZŠ

Historický vývoj výtvarné výchovy u nás v kontextu vývoje výtvarné výchovy ve střední Evropě. Počátky zájmu o dětský výtvarný projev. Počátek předmětu – kreslení. Vlivy alternativních pedagogických soustav a jejich odraz v českém školství. Socializace umění. Avantgarda a její odraz ve výtvarné výchově. FEA, INSEA, oborové časopisy. Koncepce tvořivosti. Výtvarná výchova v období socialismu a po r. 1989. Pluralita. Zahraniční vlivy. Koncepce, tendence ve výtvarné výchově, RVP, ŠVP. Učitelovo pojetí výuky. ENViL.

6. Dětská a žákovská výtvarná tvorba na ZŠ

Zákonitosti a specifika vývoje dětského výtvarného projevu. Vývoj tvořivých schopností, funkce hry a výtvarný projev. Charakteristické znaky dětského výtvarného projevu. Rozdíly ve výtvarném vnímání a výtvarné tvorbě. Typologie žákovské tvorby.

7. Příprava výuky, její analytická reflexe a hodnocení kvality výuky v artefiletice na ZŠ

Příprava výuky a reflexe výuky, exprese a expresivní experimentace, expresivní tvorba, hodnocení žáků ve výuce, integrita jako měřítko kvality výuky ve výtvarné výchově, alterace a jejich kritické přezkoumání.

8. Uplatnění teorie a terminologie artefiletiky při přípravě, realizaci a reflexi úloh ve výuce na ZŠ

Poznávací perspektivy první a třetí osoby, teorie symbolizace (denotace, exemplifikace, exprese), komponenty zkušenosti (tematická, konstruktivní, empatická, prožitková), sémantizace a instrumentalizace zkušenosti, reflektivní dialog, poznávací motiv.

9. Výtvarná výchova v mezinárodním kontextu na ZŠ

Mezinárodní spolupráce a projekty v oblasti uměleckého vzdělávání. Možnosti zlepšování soudobé praxe na základě mezinárodního srovnání. Mezinárodní kontext jako zázemí interpretace. Srovnávací výtvarná didaktika. Realizované srovnávací didaktické práce v českém prostředí. Pojetí vzdělávacích cílů v ČR a v Evropě. INSEA, ENViL a návrh referenčního rámce vizuální gramotnosti, mezinárodní INSEA. Klíčové kompetence evropského občana a přínos výtvarné výchovy k nim.

10. Interkulturní výtvarná didaktika na ZŠ

Diskurz výtvarné pedagogiky ve vztahu k interkulturnímu a transkulturnímu vzdělávání, osobnostním přístupům ve vzdělávání i vizuální kultuře v době globalizovaných médií. Přístup komparativní a interkulturní, specifika etnopedagogiky. Výzkum ve srovnávací a interkulturní didaktice. Praxe a teorie výtvarné výchovy v ČR a ve světě. Vzdělávací cíle EU, klíčové kompetence a oborové cíle. Průřezové téma RVP „multikulturní výchova“ a jeho začleňování do výtvarné výchovy.

11. Empirický výzkum jako zdroj informací pro zkvalitňování praxe ve výtvarné výchově na ZŠ

Teorie a fakty ve výtvarné výchově, analytická reflexe praxe, informace a rozhodování ve výuce, kategorizace a problém proměnných, relační a substanční pojetí výzkumu výuky.

12. Podpora analytické reflexe výuky ve výtvarné výchově prostřednictvím výzkumů výuky na ZŠ

Relační pojetí výzkumu výuky při analýze výuky a hodnocení její kvality, hloubková struktura výuky a její analýza, problém integrity výuky ve výtvarné výchově, podpora integrity výuky reflexí a výzkumem.

13. Zkvalitňování výuky ve výtvarné výchově s oporou o reflexi a výzkum výuky na ZŠ

Informace a rozhodování ve výuce, kvalita výuky, determinanty výuky, reflexe a výzkum jako zdroje informací o výuce a její kvalitě, evaluační výzkum, akční výzkum, vzájemná podpora kvalitativního a kvantitativního výzkumu.

14. Sdílení a tvorba obsahu časově nezávislých vizuálně obrazných médií na ZŠ

Digitální gramotnost, zvláštnosti digitální tvorby a softwarových nástrojů ve fotografii, počítačové grafice, digitální kresbě a ilustraci, web designu a 3D modelování, bitmapové a vektorové editory, praxe a možnosti ve výtvarné výchově.

15. Časově závislá média - sdílení a tvorba dynamického mediálního obsahu na ZŠ

Digitální gramotnost, zvláštnosti softwarových nástrojů a digitální tvorby videa, 2D a 3D animace, motion designu a tvorby VFX efektů, praxe a možnosti ve výtvarné výchově.